

מתיישבי חוות הבודדים בנגב, השומרות על קרקעות המדינה, הם בעלי מודעות אקולוגית גבוהה במיוחד. מדוע, אם כך, מנסה החברה להגנת הטבע לפרק את החוות?

קידוש השמה

"חבל שלא תולכים איתנו יד ביד",
חוות זוהר-המדבר

החוות היא אחת מבין אחת-עשרה חוות חקלאיות הפרושות בתחום שיפוט של המועצה האזורית רמת נגב, ויוצרות רצף התיישבותי המכונה 'דרך היין'. מדובר בפרויקט התיישבותי-חקלאי של המועצה, שהחל לפני כחמש שנים, ובהמשכו מתוכננות לקום עשרים ושבע חוות נוספות. לפני שבועות אחרים הגישה החברה להגנת הטבע עתירה לבג"ץ נגד החוות, בטענה שהקמתן אינה נעשית על פי הליך חוקי. מאחורי הטענה עומדת התנגדותה הנחרצת להקמת יישובים חדשים בנגב. זו לא העתירה הראשונה שמגישה החברה נגד החוות. לפני ארבע שנים הוגשה עתירה דומה, בג"ץ שלח את המדינה להסיר את הליך התיישבות על פי נוהל 'חוות בודדים', והעתירה נמחקה. המועצה האזורית רמת נגב, בתאום עם מנהל מקרקעי ישראל, הסוכנות היהודית, רשות הטבע והגנים, קק"ל ורשות העתיקות החלו לפעול להסירת הליך התיישבות הבודדים, אבל גם זה לא סיפק את החברה להגנת הטבע, שכאמור עתרה שוב לבג"ץ. לאייל יור-

אלישיב רייכנר

ציולום; נטלי כהן-קדוש

מים מועטים לאחר חג הפסח צד את עיני שלט חרש שהתנוסס על גבי שני עמודים בסמוך לכניסה לירוחם: "כנגב ייכתן העם בישראל - למרות החברה להגנת הטבע". החלק הראשון של המשפט, ציטוט מסורסס מדברי דוד בן-גוריון, היה מוכר לי, אבל מה יש, לכאורה, לחברה להגנת הטבע נגד הנגב? שוחת טלפון קצרה למספר שנרשם בתחתית השלט הובילה אותי לאייל יורעאל, שעומד בראש 'מטה המאבק למען התיישבות בנגב', אייל, אשתו חנה וארבעת ילדיהם מתגוררים במשפחה בודדת בחוות כרמי-ענדת, לא הרחק מקיבוץ שדה-בוקר.

יש כאן הטעיה של הציבור, כי תוכנית המתאר של רמת נגב היא הקלאית, ולמועצה יש זכות חוקית לקיים כאן חקלאות ולהציב שומרים. על בסיס זה המועצה ממשיכה את פעולותיה יחד עם התקדמות הפרויקט של דרך היין והתיוו"שבות הבורדים, שמעורבים בו כל גורמי התכנון. פרויקט דרך היין מבוסס על החלטת ממשלה מנוכמת האחרון".

ומה עם מדיניות השטחים הפתוחים של מינהל התכנון?

"זאת טענה לא רלוונטית. מינהל התכנון עשה הפרדה בין השטח שמבאר-שבע וצפונה, לבין מרחבי הנגב שמדרום לבאר-שבע, שבהם השטחים ריקים ויש בלי סוף מקום להתיישבות מהסוג הזה. שטחן הכולל של החוות הוא 1,500 דונם, ובנגב יש מיליוני דונמים ריקים. אני גם חולק באופן מקצועי ואידיאולוגי על הטענה שיש בעיה בתפיסת שטחים פתוחים. הנגב איבד המון שטחים פתוחים בשל הקמת מחנות צבא, על ידי העברת המובלה הארצית מחוריה לרו"דאום, על ידי מועצת רמת-חובב שמשתלטת על עוד שטחים ויוצרת מפגעים סביבתיים, ועל ידי ההתיישבות של

שלוש מאות איש לנטוע במקום שתילים של הקרן הקיימת לישראל. כיום, חוות כרמי-עכרת היא מהממוסדות שבתוו"ש הבורדים של דרך היין, השמל, מים, צלחת לוויין ואינטרנט, וכל זה, צריך לזכור, באמצע המדבר.

גרתם תשע שנים במצפה-רמון. מה הביא אתכם להתיישב כאן לבד בטבע?

"חיפשנו צורת התיישבות לא שגרתית שתשלב עבודה אדמה, חקלאות, חינוך, אירוח ותיירות. החווה שלנו יושבת על הווה ביוזנטית עתיקה, שגם בה היו כרמים ליין. הכרם שלנו בנוי על טראסות עתיקות בנות אלפיים שנה, וכשיוזרד גשם הכרם מושקה על ידי השיטפונות, בדיוק כמו בימים שבהם בנו את הטראסות הללו. יש כאן תהליך של התחברות לדרך הבשמים הקדומה שעברה כאן פעם, ועיסוק בתחומים החקלאיים שבהן עסקו החוות הקדומות לאורך הדרך הזאת".

החברה להנגת הטבע טוענת שההתיישבות שלכם לא חוקית.

עאל ולחבריו מתיישבי החוות נמאס, והם החליטו לצאת למאבק חזיתי בחברה.

על טראסות בנות אלפיים

כדי להכיר את 'אויבי הטבע' מקרוב יצאתי למסע ב'דרך היין', התחלתי בחווה של אייל יורעאל. הביוגרפיה של יורעאל היא ביוגרפיה יוקה לחלוטין. הרכבה כבית 100 שרה שדה-בוקר של החברה להנגת הטבע, שנים רבות של עבודה בחברה להנגת הטבע וברשות שמורות הטבע, ומיקוד על יחירת החילוף של הר הנגב. את מני הבאים לחווה מקד-מים כרמי גפנים שכבר מניבים יין, ועצי פרי נוספים. בתוך החווה גלריה של עבודות נפחות ברזל, מעשה ידיו של אייל, וארבע בקתות ללינה כפרית. בחנוכה, לפני ארבע שנים חצו, הקימה משפחת יורעאל את החווה. בלילה הראשון כיבתה הרוח את החנוכיה, כי עוד לא היו חלונות בקרוואן, אבל כעבור פחות מחודשיים, כשזו שבט, כבר הגיעו לחווה

"אין לחם מנדט" - אייל יזרעאל בחוות כרמי-עבדת

מיועדים להגנה מפני מבקרים לא רצויים. לפני כחודשיים הישחתי, כנראה על ידי כרווים מהאזור, ארבעה רוגמים של שתילי גפנים בכרם של משפחת זוהר, ומשה הילדה נאלצו לשקם. במקרה של הילדה, התגנה שמעניקים הכלבים היא לא רק מפני הולכים על שניים. לפני כשנה הצילה אותה הכלבה הרגית שלה מנחש אפעה. הכלבה הרגה את הנחש, הוכשה על ידו, התנפחה, ושהתה שלושה ימים אצל וטרנר. את דני קורנמל מצאתי בתוך המחלבה שלו, שם הוא מייצר גבינות מיוחדות מחלב העדים שהוא מגרל. הוות העדים של משפחת קורנמל היא הוותיקה בחוות האזור - בת חמש וחצי. דני ואשתי ענת נימו במשך שלוש שנים להשיג טח מרעה באזור ירושלים כדי לגרל עדים ולייצר גבינות. לאחר שנואשו מניסיונותיהם באזור ירושלים הדרומו, ומקץ שנה נוספת של תלאות בירוקרטיה וכו בחווה הנכסף, והעלו את העדים שרכשו בינתיים לחווה, כשני קילומטרים מקיבוץ טללים. דני מייצר חלב וגבינות למעדניות, למסעדות, ולמט טיילים שמבקרים בחווה. ענת היא מדריכה לגידול צאן במשרד החקלאות, ותחום אחרונה משתרע מאזור מרודור ירושלים ועד אילת. לזוג שלושה ילדים בחרי שיער, שבים שבו ביקרתי בחווה העכירו שבוטה מלימודים, כמו שאר ילדי ישראל, מול הטלוויזיה.

דני מציג את עצמו כאינדיבידואליסט שאוהב את הגנב, רוצה להיות בו, לעשות חקלאות, ולא יותר מזה. את ההיט פלות של החברה להגנת הטבע לחוות הוא מגדיר כ"חיפוש מתחת לפנס". "עם הבדווים הם לא רוצים להסתבר, עם הצבא שהורים שטחים פתוחים הם לא מתעסקים כי יש לו גם ממשרד הביטחון, לכן הם נטפלים אלינו, כי אנחנו חלשים ואין לנו גם כלכלי. מרוב חבירה משועממים שישבום כקפה שביקין ומקבלים מסמכות מהמדינה. בוא נראה אותם עושים מעשה כנגד".

בחוות "זוהר המדבר" לא יכולתי לשהות זמן רב, כי פרוחת עצי הזית שבחווה הזכירה לי את האלרגיה העונתית שחנקת פת אותי באביב. החווה של זוהר וארון אפשיין ממוקמת בסמוך לפארק גולדה, ליד צומת שאבבים, ומלבד הכרמים, הזיתים, הסוסים שנמצאים בשביל הכיף והיונים שמגודלות למאכל, אפשר ליהנות שם גם מארוחות הצהריים המיוחדות שזוהר מבשלת לקבוצות שמתאמות איתה מראש. אחרי שבע שנים של גיהול קייטרינג ברמת-השרון ירדו זוהר וארון לנגב, להגשים חלום של מגורים בטבע. "רוב אנשי החוות הם אנשים יצירתיים", אומרת זוהר, "אנשי פרויקטים, שאוהבים ליצור יש מאין, שיש להם חזון וגם כוחות לעבוד את כל התהליכים הכרוכים בהקמת חווה". המאבק של החברה להגנת הטבע בהם יותר מעצים אותה מאשר מכעים. "אנחנו נמצאים פה מתוך תחושת כבוד למקום. זה בסדר שרוצים למזער נזקים, אבל אם היו הולכים אתנו יד ביד זה היה יותר טוב לכולם".

עבר מפואר וחזון מפורד

העתיד של החברה להגנת הטבע אינה רק נגד החוות, אלא גם נגד המועצה האזורית רמת נגב והעומד בראשה - שמוליק ריפמן. ריפמן כבר שבע מרורים מפעולותיה של החברה להגנת הטבע נגדו, והפעם נראה שגם לו נמאס. במכתב שכתב לפני כחודש וחצי לשרת החינוך לימוד לבנת הוא מבקש מהשרה לשקול את המשך מתן התמיכה של

אייל יזרעאל, חוות כרמי-עבדת: "הנגב איבד המון שטחים פתוחים על ידי הקמת מחנות צבא, על ידי העברת המזבלה הארצית מחיריה לדודאים והתפשטות מועצת רמת חובב, ועל ידי ההתיישבות של הבדווים. רק התיישבות חכמה, סיביתית וירוקה תציל את השטחים הפתוחים בנגב"

שי טחנאי, החברה להגנת הטבע: "מדינת ישראל לא אפשרה לאוכלוסייה הבדווית להקים יישובים משלה. עכשיו החליטו לפתור את המצוקה שלהם, וכשהיא תיפתר, תיפתר גם בעיית הבנייה הבדווית. בינתיים ההתמודדות של המדינה איתם היא באמצעות בנייה בלתי חוקית נגדית"

גדרות תיל ובטונרות. היו כאן ערמות של פסולת בניין, ופי"נינו מכאן, בסיוע המועצה, חמש מכולות גדולות של זבל, בתהליך ניקוי שנמשך חודשיים ועוד לא הסתיים לגמרי, אנחנו ממוקמים ליד מפעל בטון, בסמוך לקיבוץ טללים ולכביש, ולא מפריעים לאף אחד. אנחנו כל הזמן חושבים איך להתמוג עם המדבר ולשמור עליו, ועצוב לי שהחברה להגנת הטבע לא הולכת אתנו".

בחוות נחל-בוקר נאלצתי להפריע להילדה זוהר בעיצומה של עבודה בכרם. הילדה עלתה מהולנד לפני עשרים שנה הישר לקיבוץ משאבי-סדה שנגב, שם הכירה את בעלה משה. לאחר שעזבו את הקיבוץ התגוררו בקרש-ברנע שבח"ב ניצנת, ולפני ארבע שנים הקימו את החווה שלהם בעמק יזרעאל, בין רכס חלוקים לרכס הבוקר. מלבד גידול עשירים רוגם של כרמים, הם גם מוכרים שמן זית שמיוצר באזור, וכוונים את "בית היון", שבו הם מתנגנים למכור יינות ומוציאים נוספים.

לצד שלושת ילדיהם, הם מגדלים בחווה גם חמישה כלבים, ארבעה סוסים ושלושה חתולים. הכלבים, שאותם ניתן למצוא בהמוניהם בכל אחת מהחוות שבהן ביקרתי,

הכרווים. רק התיישבות חכמה, סיביתית וירוקה כמו שלנו תציל את השטחים הפתוחים בנגב.

"הנגב ריק, וקל מאוד להפוך אותו לחצר האחורית של מדינת ישראל. המדינה אומרת 'אם אין שם כלום, אז בואו נגידו את חיריה לדודאים'. זאת אמירה לאומית מאוד בעיניי תית. תושבי באר-שבע שווים פחות מתושבי תל-אביב או אף קול גדול בבאר-שבע, לא היו מורידים את חיריה לרו" דאים אלא למישור רותם. הריק מתמלא, אם לא בהתיישבות או בדברים שתושבי מרכז המדינה לא רוצים לידם. רק אם האזור הזה יהיה מיושב בדרך נכונה, יהיה מי שיסמוך על השטחים הפתוחים".

ומה עם הפגיעה בטבע?
"מעולם לא היה תהליך התיישבותי מוסדר, ירוק וסיביתי כמו זה שבנגב. כל הגופים הירוקים שותפים לפרויקט הזה. איתור השטחים המתאימים נעשה על ידי רשות הטבע והגנים, שאחראית על פי החוק על השטחים הפתוחים. כל החוות שלנו סמוכות לכבישים מרכזיים ולתשתיות כדי להימנע מפגיעים נוספים. כל חווה שלי מתאמת עם רשות העתיקות. אני באופן אישי בא מהגופים הירוקים, ויש לי ברומה כמה פרויקטים הסברתיים בנושא שמירת הטבע. החווה שלי נבנתה בחשיבה תכנונית, והיא מופיעה בתוכנית של מינהל מקרקעי ישראל כרוגמא לחווה שמתוכננת נכון מבחינה סיביתית".

אם הכל בסדר, והשתירה הקודמת נדחתה, למה יצאתם למאבק?

"נמאס לנו מהצביעות ומההיזרות. דבר ראשון, מי שיש" מור על השטחים הפתוחים הם לא פקיד חברה בתל-אביב, אלא המתיישבים שיעשו פה חקלאות ותירות. דבר שני, החברה להגנת הטבע נלחמת בכל סוגי ההתיישבות היהודית בנגב, אבל משמיעה קול רטמה דקה בנוגע לכל הדברים האחרים שקורים בנגב. את היישוב החדש מרחב-עם הם ניסו להוריר, את הקמת היישוב באר-מילכה, הם מנסים לטרפד בכל דרך אפשרית. הם שולחים מכתבים לכל פקיד ממשלתי, עוצרים העברת תקציבים ומפריעים בכל דרך. אבל את כל זה הם עושים אך ורק נגד ההתיישבות היהודית. מבחינתנו, התביעה שלהם היא הקש ששבר את גב הנמל".

חיפוש מתחת לפנס

המונח "גב הנמל" לובש דמות ממשית כשמדובר בחוות הבדוויות. בחוות מתנת-מדבר של גבי וליך נר מתגוררות גם שבע נאקות שנותנות חלב ברא. מתנת-מדבר היא הצעירה שבחוות, רק חצי שנה בשטח, אבל לגבי וליך זאת אינה התנסות ראשונה עם הטבע. הם גרו כבר שלוש שנים בחוות-שפיס, הסמוכה לציד הנסיעה לניצנת. לילך חולמת להקים בחווה מרכז אקולוגי חינוכי, שיתכן קבוצות נוער לשמירה על הטבע. היא למדה חקלאות אורגנית ואקולוגיה בני-וילנד באוסטרליה, ואת החווה היא רוצה לקיים על טהרת האקולוגיה ו"לחיות יפה עם האדמה". עד לאחרונה היא מיעטה לעבוד במקום, כי שמרה על ילדה בן השנתיים. עכשיו היא מעורבת יותר בעבודות החווה של בעלה, ומתכה ללידה נוספת, בקרוב. גם אותה מקוממת העתירה של החכ"ר להגנת הטבע.

"השטח שעליו אנו יושבים היה שטח אש עד לא זמן. המצב הסיביתי כאן היה גורא. הצבא השאיר מתחת לאדמה

האגות הביורוקרטיות. דני קורנמל בחוות הניזים שלו

ציונות בשירות הקומבינה

האישי המרכזי שמאחורי התביעה של החברה להגנת הטבע נגד פרויקט החוות הוא שי סתנאי, תושב מדרשת כן-גוריון הסמוכה לקיבוץ שדה-בוקר. סתנאי הוא מרכז שמירת הטבע והסביבה בחוות רדום של החברה להגנת הטבע, וגם יושב כמשקיף בוועדה המקומית לתכנון ולבנייה.

עזרתם כבר פעם אחת לבניין, והעמורה נמחקה. מה קרה עכשיו שאתם עוזרים שוב?

"בעתירה הקודמת בניין אימץ שני דרכים: את החלטת המועצה הארצית לתכנון ובנייה שאין מקום להתיישבות בורדים במדינת ישראל, למעט מקרים בורדים מיוחדים כגון באר-שבע, ואת הנהל של הפרקליטות, איך במקרים חריגים כן מקימים התיישבות כזאת. מטרת העתירה הישנה, ולכן היא נמחקה, הוחלט שצריך לבנות על ידי תוכנית מאושרת ברון, והשאירו לנו סתם לחזור לבית המשפט אם התנאים לא יתמלאו. עכשיו למעשה אילצו אותנו לחזור לכותלי בית המשפט, כיוון שהמועצה האזורית אינה מקימת את הנהל. אמנם הם מתקדמים בציר של תוכנית שעדיין לא הבשילה, אבל במקביל בבנות התיישבות חדשות, ולכן התוכנית שלהם תהיה מיותרת, כי הם מקימים את החוות ללא היתרי בנייה ובהליך לא חוקי. היתרים שיכולים לתת להם אישורים הם משרד הפנים ומסודרת התכנון. אנחנו בסך הכל אוסרים שאנחנו במדינת חוק, הברטים כבר יצאו מהארץ, ומה שהם עושים זה לגייס את הציונות כשיחות הקומבינה".

מכיוון שהכלבים נובחים והשיירה עוברת, למח שלא תצטרף, כמו רשות הגנים הלאומיים, קק"ל ורשות העתיקות, לתכנון הליך התיישבות ותשיע במסופם?

"כי לרענתו במדינת ישראל אין מקום לשימוש בזכוכי בקרקע, וצריך לתחוק את הקיום. יישובי המועצה הולכים ומתרוקנים, וצריך לעבוד אותם, ולא לבנות יישובים חדשים. אנחנו כבר מה שנקרא 'פיתוח צמוד רוסן', וזאת גם התפישה של מוסדות התכנון העליונים במדינה".

למה אתם לא מפעילים באותה מידה גם נגד הבנייה הבלתי חוקית של הבורדים?

"זו רמזנויה זולה, להעלות את הנשוא של הבורדים. אף אחד לא מצפה שנלך עם פטיש חמש קילו לתרום מכנים של פולשים שהמדינה והמועצה האזורית לא מסוגלות להתמודד איתם".

יש עוד אפשרויות להתמודד חוץ מפטיש.

"אנחנו מתמודדים עם זה בחיטך. אנחנו מתכנים ילדים בדרוים שאוספים זבל בשמורת תלות משאבים, ולא פולשים לשמורה. צריך להבין שמדינת ישראל הונחה את האוכלוסייה הבורדית לא אפסרה לה להקים יישובים משלה. עכשיו החליטו סוף סוף שהגיע הזמן לפתור את המצוקה הכלכלית שלהם, וכשהיא תיפתר, תיפתר גם הבעיה הסביבתית של הבנייה הבורדית. כינתיים ההתמודדות של המדינה איתם היא באמצעות בנייה בלתי חוקית נגדית, וזה לא יועיל".

אם אתם מתנגדים לחוות הבורדים, למה אתם שולחים אליהן קבוצות טיפוליות?

"על מנת לעורר את הוויכוח על הנושא".

דני קורנמל, בעל חוות עזים: "עם הבורדים הם לא רוצים להסתבך, עם הצבא שהורס שטחים פתוחים הם לא מתעסקים כי יש לו גב ממשרד הביטחון, ולכן הם נטפלים אלינו, כי אנחנו חלשים. בוא נראה את השיקוינאים המשועממים של החברה להגנת הטבע עושים מעשה בנגב"

שמוליק ריפמן, ראש מועצת רמת הנגב: "החברה להגנת הטבע מובילה קו קיצוני, רדיקלי ושמאלני-אנטי-ציוני, שהופך אותה ללא רלוונטית. שתיקתה הרועמת ביחס להתיישבות הפראית הבורדית בולטת מול עוצמת פעילותם נגד ההתיישבות היהודית"

דני קורנמל, בעל חוות עזים: "עם הבורדים הם לא רוצים להסתבך, עם הצבא שהורס שטחים פתוחים הם לא מתעסקים כי יש לו גב ממשרד הביטחון, ולכן הם נטפלים אלינו, כי אנחנו חלשים. בוא נראה את השיקוינאים המשועממים של החברה להגנת הטבע עושים מעשה בנגב"

חומים נגדכם, כי זה לא המגדל שהם נתנו לכם כששילמו את דמי החבר. כבר שנים שאני קורא להם, 'אתם מספידים שוב ושוב בקרבות הללו, כל השנים אתם אוסרים רק מה לא, בואו תגידו מה כן'. כל הרשימות אומרות שמא שהחליטו להיכנס לריאלוג, והרשימים שלהן כשמידת הטבע בנגב גדו לים הרבה יותר. רק בחברה להגנת הטבע מוחתרים על הריאלוג ואומרים 'יפגש בבית המשפט'".

כפי שבא מתוך הנוף הזה, אתם מצליח להבין את הפנימים שלהם?

"אני יודע מסקודת מניסיון בתוך החברה, שהיא עומדת על סף פשיטת רגל, גם ערכית וגם כלכלית. מבחינה ערכית, אם פעם בני ספר שדה היו חור הנחית שלה, היום הם מוסר טים. הם קיבלו שטחים עצומים לבתי הספר הללו, ורובם היום מושכרים ליחידים פרטיים כאכסניות נוער. ככה, החברה לקחה את הנכס שהיא קיבלה מהמדינה לחינוך ולהורדת, והשכירה אותו ליזמים בגלל מצוקה כלכלית. בנוסף, הם מתעסקים עם טיולים בחוץ ועם דרכים אחרים שאין קשר בינם לבין חינוך לאהבת הארץ, אשתי חנה ניסחה את זה כך: 'עבר מסואר וחונן מסודר'. אני מעריך שבגלל שהחברה מספרת, הם רוצים לצעוק ולהישמע, כדי להמשיך ולקבל תקציבים".

משרד החינוך לחברה להגנת הטבע לאור "פעילותה האנטי-ציונית במחוז הדרום".

אנטי-ציונית, עד כדי כך?

קו קיצוני, רדיקלי ושמאלני-אנטי-ציוני, שהופך אותה ללא רלוונטית. הם לא פרטנרים להירבדות. בכל השנים שאני חי פה בנגב, אני שותף למאבק בזיהום של מועצת רמת-חובב, אני נלחם על נושא הניקיון, ואני נאבק בהתיישבות הבורדית הפראית, הבלתי חוקית, שמונעת כשטחים הפתוחים ובכלל אתם ערכים שהחברה להגנת הטבע מוכרת עליהם. החברה להגנת הטבע מעולם לא נקטה צעד כלשהו - חינוכי, משפטי, טי, וכו' או אחר - כנגד ההתיישבות הבורדית. הם רואים מדי יום מניעה בלתי חוקית של הבורדים כשטחים פתוחים, בנייה קשיחה, פגמונים הרשים, לכלוך וזיהום, ושתיקתם הרועמת קרבת מול עוצמת פעילותם נגד ההתיישבות היהודית. אני לא מבין למה המדינה צריכה לתת לגוף כזה קרוב לאתר-עשר מיליון שקל בשנה, כשכמקום להפנות את הכסף הזה לחינוך לשמירה על ערכי הטבע, משתמשים בו לתשלום עבור הגשת עתירות כנגד התיישבות יהודים".

אני רוצה שתתייחס גם לנושא של השמירה האם החוות בדרך היכן מוקמות בהליך חוקי?

"דבר ראשון, המועצה לתכנון ולבנייה החליטה שניתן להקים התיישבות בורדים בנגב באר-שבע ומדרום לכאר-שבע במקרים חריגים, ומבחינתי כל מקרה הוא חריג. דבר שני, על פי תוכנית המתאר המאושרת של רמת הנגב מותר לנו לתת היתרים על ספק תוכניות בנייה לבנייה על קרקע שיישורה חקלאי. דבר שלישי, במקביל ליישוב החוות, אנחנו ממשיכים בהליך המסודר של אישור התביעה (תוכנית בניין ערים). כבר אישורנו אותה בוועדה המקומית, ובסופו הבא היא מגיעה לאישור הוועדה המחוזית. אתה צריך לזכור שכוכים שאני מוכר איתך, ברזי לוקח חמישים דונם מהמדינה, כן, בזנב לו צריך, ולא שואל - לא אותי, לא את המנהל, לא את שי סתנאי (וכן האזור מטעם החברה להגנת הטבע) ולא אף אחד אחר. אני לא מנסה להצטייר כצדיק. יש פה גם מאבק על האדמה, ואי אפשר להסתיר מאחורי סימפואות".

ומה לגבי עמדת החברה שצריך לתרום את היישובים הקיימים ולא להקים יישובים חדשים?

"אנחנו קודם כל משקיעים בהרחבת יישובים קיימים, אבל במקביל אנחנו חייבים להקים התיישבויות חדשות על פתח למשך קהלים אחרים, לנגב, לקמנו את היישוב הרתי מרחב-עם, וגם על הקמתו החברה להגנת הטבע עדיין מסררת לי את החיים. להתיישבות הבורדית יש שתי מטרות. האחת היא תפיסת הקרקע כדי שאחרים לא יתפסו, והשנייה היא הפן התיירותי והחקלאי. כשאני בוחן את שתי המטרות הללו, הן עומדות בכחן המציאות".

העתירה נגד החוות עתירה לעלות כיום חמישי לריון בבניהם המחוזי לעניינים מנהליים בבאר-שבע. לבר מהו עמדת משפטית לעתידה, איך יודעאל מספר על הערכות של מתיישבי החוות גם במישור הציבורי.

"החתמנו אלפי ארוחים, מהם מאות חברי החברה להגנת הטבע, על עצומה נגד החברה. אנחנו אוסרים לחברה, כדבר הזה סתיים מהמגנט שיקבלתם מהחברים שלכם. היותם כסדר נמור שירצצתם פרויקט הנגב על פרחי הכר וכשעשר דרתיים נשרים לטבע, אבל בפעולה הזאת החברים שלכם